

Programación DIDÁCTICA HARMONÍA

Conservatorio Profesional de
Música de Culleredo

Conservatorio Profesional de Música
Rúa Andrés Pan Vieiro, nº 30
15670 O BURGO-CULLEREDO
Tfno.: 981.667798
e-mail: conservatorio@culleredo.es
www.culleredo.es

INTRODUCCIÓN

Por ser a materia de Harmonía unha continuación da materia de Linguaxe Musical é lóxico que os seus aspectos teóricos máis básicos estean xa incluídos nos estudos desta materia didáctica. Por outra banda, a práctica da entoación e o repertorio do instrumento estudado, así como a asistencia do alumnado ás actividades musicais propias da súa contorna social, sitúano, sen dúbida, en contacto cunha práctica e un repertorio baseados no predomínio case absoluto de músicas compostas consonte o sistema tonal, prioritario na súa educación e na súa formación nesta etapa dos estudos musicais.

Partindo deste suposto, o ensino da harmonía deberá ir paso a paso descubríndolle ao alumnado o que xa sabe sen saber que o sabe; actuará de xeito similar á gramática da propia lingua: non ensinando a falar senón a comprender como se fala.

Nas ensinanzas profesionais de música o ensino da harmonía estará centrado, basicamente, no estudo do devandito sistema tonal, pero sempre considerado baixo un dobre prisma sincrónico-diacrónico: por unha banda, considerando que o sistema tonal posúe unhas estruturas pechadas en si mesmas, que precisamente son estudables e analizables pola permanencia que leva consigo o feito de que estas estruturas estean estreitamente conectadas a un estilo perfectamente definido; por outra banda, non se pode perder de vista no estudo da harmonía que cada estilo ocupa o seu lugar no devir diacrónico da linguaxe musical de occidente, e que nos seus elementos morfolóxicos e na súa sintaxe están presentes elementos e procedementos de seu propio pasado e, en forma latente, as consecuencias da súa propia evolución.

A parte disto, o coñecemento detallado e profundo do sistema tonal irá permitindo, de xeito progresivo, ampliar a progresión de determinadas ensinanzas, como a historia da música, coas cales a harmonía deberá irmandarse, co fin de procurar a desexable complementariedade en canto á adquisición de coñecementos.

Os contidos da materia responden a unha ordenación lóxica e progresiva dos elementos e dos procedementos postos en xogo no sistema tonal. Nos conceptos correspondentes a cada un dos elementos estudados non só deberá prestarse atención ao aspecto mecánico do seu emprego -criterio sincrónico-, senón que cumprirá unha valoración diacrónica en que se dean cita consideracións históricas e estilísticas. Esta valoración levarase a cabo fundamentalmente por medio da análise, que é unha materia importantísima para traballar durante este período de estudos.

A causa da crise Covid19 os contidos do curso 2019-2020 foron adaptados á situación de confinamento que vivimos no terceiro trimestre. A consecuencia disto a Consellería de Educación ditou unhas instrucións o 31 de xullo de 2020 polas que as programacións deben adaptarse segundo os seguintes criterios:

1. **Aprendizaxes imprescindibles que quedaron sen impartir no terceiro trimestre a causa da crise covid:** Neste caso impartíronse todos os contidos, aínda que para avaliar os da terceira avaliación non se fixo proba escrita senón que se avaliaron os traballos semanais.
2. **Avaliación inicial:** Para comprobar o grao de comprensión dos contidos da terceira avaliación fíxose ao inicio do curso aos alumnos de 4º (2º de Harmonía) unha proba coas aprendizaxes máis relevantes do curso pasado. Foi un exercicio escrito que constou dun baixo cifrado destinado a detectar carencias debidas á actividade lectiva non presencial, tendo un resultado similar aos exercicios semanais que fixeron os alumnos no confinamento.
3. **Incorporación das aprendizaxes non adquiridas á nova programación:** Non o consideramos necesario, xa que os contidos da terceira avaliación de Harmonía impartíronse íntegros.
4. **Adaptacións en caso de voltar á actividade lectiva non presencial:** Nese caso impartiremos clase mediante Zoom ou Google Suite (cando estea dispoñible) e programaremos as tarefas mediante o grupo de Whatsapp creado para o efecto como xa fixemos o trimestre pasado.

3º CURSO DE GRAO PROFESIONAL

OBXECTIVOS

- a) Coñecer os elementos básicos da harmonía tonal e as súas características, funcións e transformacións nos contextos históricos.
- b) Empregar en traballos escritos os elementos e os procedementos estudados da harmonía tonal.

- c) Desenvolver o oído interno na análise e na realización de exercicios escritos.
- d) Identificar a través da audición os acordes e os procedementos estudados da harmonía tonal.
- e) Identificar a través da análise de obras ou fragmentos, os acordes e os procedementos máis comúns da harmonía tonal
- f) Comprender a interrelación dos procesos harmónicos coa forma musical.
- g) Aprender a valorar a calidade da música.
- h) Ser capaz de tocar no piano os procedementos harmónicos estudados.

CONTIDOS

-Intervalos. Consonancia e disonancia.

-Tríadas. Estado fundamental, 1º inversión, baixo cifrado. Enlace de acordes.

-Tonalidade e funcións tonais. Modo menor.

- Elementos e procedementos de orixe modal presentes no sistema tonal.
- 2ª inversión: acorde de cuarta e sexta.
- Ritmo harmónico. Regularidade e irregularidade na frecuencia de acordes.
- Cadencias e procesos cadenciais.
- Notas estrañas á harmonía (nota de paso, bordadura etc...). A nota pedal.
- Acorde de 7ª Dominante.
- Resolucións irregulares.
- Serie de sextas.
- Modulación.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Para superar o curso o alumno deberá ser capaz de:

- Realizar exercicios de harmonía aplicando os procedementos explicados en clase sen cometer varios erros graves tales como: oitavas ou quintas paralelas, cruzamento, superposición, separación indebida das voces etc..., procurando que a voz superior

manteña o interese. Demostrando así o coñecemento e a interiorización dos procedementos harmónicos estudados.

PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

-Realización en clase de tres exercicios breves: un baixo cifrado, un baixo sen cifrar e un tiple dados, cun tempo de 2 horas de duración, no que haberá que aplicar os procedementos explicados durante o curso.

-Execución ao piano de acordes e procedementos estudados.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A suma dos 3 exercicios valorarase de 0 a 8.

A execución ao piano valorarase cun máximo de 2 puntos.

Os traballos de clase poden subir a nota de 0,25 a 1 punto.

4º CURSO DE GRAO PROFESIONAL

OBXECTIVOS

a) Comprender a evolución da música tonal desde as orixes ata a súa desintegración no cromatismo wagneriano e coñecer os procedementos harmónicos empregados durante

todo este período.

b) Coñecer os acordes cromáticos máis habituais a finais do período da práctica común.

c) Empregar en traballos escritos os elementos e os procedementos estudados da harmonía tonal.

d) Identificar a través da audición os acordes e os procedementos estudados da harmonía tonal.

e) Identificar a través da análise de obras ou fragmentos, os acordes e os procedementos estudados.

d) Ser capaz de tocar no piano os procedementos harmónicos estudados.

CONTIDOS

-Dominantes secundarias.

-Acorde de 7º diminuída. Series de 7ª diminuídas

-Acorde de 7ª de sensible (9º maior incompleta).

-Acordes de 7º sen función de dominante. Series de sétimas.

-Acordes de 9º, 11º e 13º.

--Acordes cromáticos: +II, +VI e 6ª napolitana.

-Outros acordes cromáticos: Acordes de 6ª aumentada. Acordes con 5ª elevada ou rebaxada: o *ómnibus*.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

-Realizar exercicios de harmonía aplicando os procedementos explicados en clase sen cometer varios erros graves, procurando que a voz superior manteña o interese , así como a escritura correcta dos diferentes acordes estudados demostrando así o seu coñecemento e a súa interiorización.

-Tocar no piano, os procedementos harmónicos estudados, demostrando certa soltura na búsqueda das notas correctas de cada acorde.

PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

-Realización en clase, de tres exercicios breves: un baixo cifrado, un baixo sen cifrar e un tiple dados, cun tempo de 2 horas de duración, no que haberá que aplicar os procedementos explicados durante o curso.

-Execución ao piano de acordes e procedementos estudados.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A suma dos 3 exercicios valorarase de 0 a 8.

A execución ao piano valorarase con un máximo de 2 puntos.

Os traballos de clase poden subir a nota de 0,25 a 1 punto.

ENFOQUE METODOLÓXICO

O ensino da harmonía estará centrado, basicamente, no estudo do devandito sistema tonal, pero sempre considerado baixo un dobre prisma sincrónico-diacrónico: por unha banda, considerando que o sistema tonal posúe unhas estruturas pechadas en si mesmas, que precisamente son estudables e analizables pola permanencia que leva consigo o feito de que estas estruturas estean estreitamente conectadas a un estilo perfectamente definido; por outra banda, non se pode perder de vista no estudo da harmonía que cada estilo ocupa o seu lugar no devir diacrónico da linguaxe musical de occidente, e que nos seus elementos morfolóxicos e na súa sintaxe están presentes elementos e procedementos do seu propio pasado e, en forma latente, as consecuencias da súa propia evolución.

Á parte disto, o coñecemento detallado e profundo do sistema tonal irá permitindo, de xeito progresivo, ampliar a progresión de determinadas ensinanzas, como a historia da música, coas cales a harmonía deberá irmandarse, co fin de procurar a desexable

complementariedade en canto á adquisición de coñecementos.

Así mesmo, fomentarase xa desde o comezo do estudo desta materia a propia capacidade creativa do alumnado e non só no relativo á composición íntegra de exercicios dentro dos supostos estilísticos estudados, senón mesmo no referente a pequenas pezas libres, vocais ou instrumentais a través das cales desenvolva a súa espontaneidade creativa e aprenda gradualmente a resolver os problemas -referentes tanto á harmonía como á forma, á textura, aos contrastes de todo tipo etc.-que o feito musical vai xerando no seu crecemento.

RECURSOS DIDÁCTICOS

Libro de texto:

Título: Armonía / Autor: Walter Piston / Editorial: Labor

Outros libros recomendados:

Título: Tratado de Armonía / Autor: Arnold Schöenberg / Editorial: R.M.

Título: Cuaderno de Armonía / Autor: Joaquin Zamacois / Editorial: R.M.

Título: Funciones estructurales de la Armonía /Autor: Arnold Schöenberg / Editorial: R.M.

Editores de partituras para a realización e escoita dos exercicios:

-Finale, Sibelius, Encore.

ACTIVIDADES

O alumnado de 6º curso de Análise realizará ao remate do curso unha exposición que terá como tema a análise dunha obra do repertorio de 6º curso do seu instrumento, á que poderá asistir libremente estudantes doutros cursos, valorándose positivamente na avaliación do alumnado de Harmonía e de Análise.

Cada alumno de 6º curso de Historia da música realizará tres exposicións ao longo do curso á que deberá acudir o alumnado do mesmo curso, e a que poderán asistir libremente estudantes doutros cursos, valorándose positivamente na avaliación do alumnado de Harmonía e de Análise.

A asistencia a concertos programados polo centro valorarase positivamente ao alumnado de Harmonía e de Análise.

COORDINACIÓN E REVISIÓN DA PROGRAMACIÓN

O Departamento de Harmonía e Composición reunirse mensualmente en sesións ordinarias para coordinar e modificar, se fose necesario, as programacións das asignaturas do departamento para axustarse ás necesidades do centro ou por criterios de mellora do nivel formativo do alumnado. Así mesmo, poderá reunirse en sesión extraordinaria se a urxencia ou a gravidade do asunto a tratar así o requirise.

AVALIACIÓN INTERNA

O Departamento de Harmonía e Composición, na reunión ordinaria do mes de xullo, realizará unha valoración do cumprimento dos obxectivos do departamento en canto ao seu labor de coordinación entre as asignaturas pertencentes a este, así como unha avaliación xeral do grao de consecución de obxectivos de cada unha das asignaturas do departamento. O obxectivo desta autoavaliación é poder modificar o que sexa necesario, para un mellor funcionamento do departamento e tamén un mellor rendemento de cada unha das asignaturas que o compoñen.